

Nyíri Tamás köszöntése

Nyíri Tamás hetvenéves. Gazdag és sokrétű életművét nemhogy méltatni, de jóformán számba venni sem lehet egy születésnap meglekezésében. Mert mit is emeljen ki elsősorban az ünnepi köszöntő? A jubiláns termékeny filozófiai és teológiai munkásságát, melynek értékét és rangját a Magyar Tudományos Akadémia a filozófiai tudományok doktora címének odaítélésével, a Magyar Köztársaság pedig idén tavasszal legmagasabb kulturális kitüntetésével, a Széchenyi-díjjal honorálta? Vagy beszéljen talán a kiváló pedagógusról, akinek előadásai a Hittudományi Akadémián mindig a legnépszerűbbek közé tartoztak, és akinek nagy filozófiatörténeti monográfiáján kispapok és „civil teológusok” nemzedékei nevelkedtek? Vagy inkább a papról és egyházi férfiről, aki a Hittudományi Akadémia Levelező Tagozatának létrehozásával és egyéb kezdeményezéseivel fly sokat tett a magyar katolikus egyház megújulásáért?

Objektív méltatás helyett hadd idézzem fel inkább egy személyes emlékezet, Nyíri Tamással való megismerkedésem mulatságos történetét. A marxista filozófia doktoraként, de a marxizmusból akkor már kiábrándulva iratkoztam be 1975-ben világi hallgatóként a Hittudományi Akadémiára. Az első fél-év végén, a vizsgaidőszakban az egyik nagy tanteremben ültünk, és vártuk, hogy elkezdődjék az írásbeli vizsga filozófiatörténetből. Nyíri Tamás bejött, leült a katedrán, végignézett rajtunk, majd szigorú tekintettel így szólt hozzám:

— Magát nem vizsgáztatom le, mert nem adta be a szakszövegfordítást.

A vizsgára bocsátás feltétele ugyanis Nyíri professzor úrnál az volt, hogy mindenkinek le kellett fordítani 20 oldalnyi idegen nyelvű filozófiai vagy teológiai szöveget. S ezt én valóban elmulasztottam.

— Professzor úr, elnézést kérek, de én *csináltam* fordítást — védekeztem, s azzal átnyújtottam J. Habermas *A nyilvánosság szerkezetváltozása* című könyvét, amely nem sokkal azelőtt az én fordításomban jelent meg a Gondolat Könyvkiadónál. Ezek után Nyíri professzor úr megenyhült, engedélyt adott a vizsgára (amit le is tettem), majd néhány nap múlva felhívott telefonon, és a Szent István Társulat nevében felkért a Rahner—Vorglimler-féle *Teológiai Kiszótár* lefordítására. Ennek az epizódnak akkortájt alighanem sokkal nagyobb jelentősége volt számomra, mint Nyíri Tamás számára: kimondhatatlanul örültem, hogy kezdő teológus létemre ilyen szép és nagy feladatra kapok megbízást.

De ez az esemény sok mindent elárul Nyíri Tamásról is, és ezért is idézem ebben a születésnap köszöntőben. Karl Rahner ugyanis, akihez Nyíri Tamást baráti szálak fűzték, nemcsak századunk egyik legnagyobb teológusa volt, hanem egyik elindítója is a katolikus egyház ama nagyszabású megújulásának, amely a II. Vatikáni zsinattal vette kezdetét. Nyíri Tamás pedig épp azért szorgalmazta Rahner műveinek magyar nyelvű kiadását, hogy a zsinati megújulás a magyar katolikus egyházban is nagyobb lendületet kapjon.

Hozzájárulni a magyar egyház megújulásához a zsinat szellemében: alighanem ebben jelölhető meg Nyíri Tamás gazdag életművének vezérlő elve, amely sokoldalú munkásságát szerves egységgé fogja össze. Mint ahogy ennek köszönheti Nyíri Tamás azt is, hogy személyét és működését oly sokszor érte bfrálat az egyházon belül bizonyos tradicionalista csoportok részéről, amelyek görbe szemmel nézik az egyház és a modern világ közti párbeszédet, s az egyház iránti hűtlenségnek tekintik, ha valaki nyíltan szóvá teszi az egyházi élet gyarláságait és torzulásait. „Nemzetek és országok fölé álltalak, és gyomlálj és rombolj... hogy építs és ültess” — az Úrnak ezek, a Jeremiás prófétahoz intézett szavai nekünk is szólnak. Hogy újíthassunk és építhessünk, ahhoz le kell rombolni az elavultat, és ki kell gyomlálni a rosszat, bármennyire fájdalmas is ez. Nyíri Tamás sokszor vállalkozott erre a hálátlan feladatra: hadd utaljak csak arra az emlékezetes felmérésére, amelyben feltárta a papság és a papi életforma súlyos nehézségeit, vagy arra a tényre, hogy a magyar katolikus egyházban az elsők között emelt szót a keresztény antijudaizmus és antiszemitizmus ellen. Ám ezekkel a jobbító szándékú megnyilatkozásaival nem kevés lenfelet szerzett magának.

Remélem, az ünnepelt nem tekinti ünneprontásnak a személye körüli viták felemlítését. Hiszen ő tudja a legjobban, hogy a szeretet — a keresztény szeretet — nem egyszerűen jólneveltség és „rendesség”, hanem elsősorban elkötelezettség és kiállás az igazság mellett, akkor is, ha az konfliktusokkal jár. Isten éltesse a Professzor Urat alkotó erejének teljében, az Ő ügyének szolgálatában!

Endreffy Zoltán